

Bojová činnost tankové armády v útočné operaci v počátečním období války

Kolektiv operační správy

Zvýšené požadavky na operační připravenost velitelského sboru vyžadují hlouběji se zabývat problematikou frontové útočné operace. Z těchto důvodů uvěřejňujeme teoretickou studii pracovního kolektivu operační správy zaměřenou svým obsahem na objasnění těchto otázek:

- místo, uloha a bojová činnost tankové armády v první frontové útočné operaci v počátečním období války,
- zviditelnosti operačních úkolů a bojové činnosti tankové armády při odtržení od ostatních sil frontu,
- uloha výsadků při plnění úkolů tankovou armádou v první útočné operaci frontu,
- překonávání vodních překážek tankovou armádou a tankovými svazky v útočné operaci.

Rozhodující úlohu v počátečním období války budou mít první útočné operace frontu. Tyto operace dosáhnou ihned velkého rozmachu, dynamičnosti, rozhodnosti a vysokého tempa. Tento charakter operací bude mít vliv i na rychlost přenesení úsilí frontu do operační hloubky nepřítele a rovněž i na rychlost zničení jeho hlubokého týlu.

Nepřátelský týl, zvláště na západním válčišti, který disponuje mohutným ekonomickým potenciálem a ohromnými lidskými rezervami, je s to nejen rychle obnovit ztráty, nýbrž i vytvářet ve velkém počtu nové jednotky. S rozvojem soudobých druhů zbraní a bojové techniky ještě více vzrostla závislost fronty na týlu a na stavu komunikací, neboť materiální potřeby v bojích a sraženích, hlavně pokud jde o jaderné zbraně, živou sílu a radiotechnické prostředky velení a řízení vojsk, budou tak veliké, že jakékoli narušení zásobování vojsk na frontě a jejich spojení s týlem bude velmi citelné, nebo může mít za následek katastrofu.

Na základě toho metodický útok, podle vzoru operací Velké vlastenecké války s následujícím průlomem týlových obranných postavení, není v soudobých podmínkách již možný. Úspěch první útočné operace frontu je nyní podmíněn nejen zničením úderných uskupení nepřítele přisunutých ke krytu státní hranice, nýbrž i současným a pokud možno rychlým zničením nepřátelského týlu, zmařením mobilizace a tvoření záloh. Taková operace musí být provedena součinností frontů (na některých operačních směrech i samostatně) s rozhodnými cíli a v omezené době za hromadného použití jaderných a raketových zbraní, operačních a taktických vzdušných výsadků a v rozhodném a rychlém tempu postupu pozemních vojsk, především tankových.

Úloha tankové armády a tankových svazků vševojskové armády, které jsou s to bojovat odtrženě od ostatních sil frontu (armády) za těchto podmínek rychle vzrůstá. Tankové svazy a svazky v součinnosti se vzdušnými výsadky jsou nejdůležitějším prostředkem pro rychlé přenesení úsilí do operační hloubky, pro rychlé využití výsledků hromadného použití jaderných zbraní na objekty nepřítele umístěné v hloubce a pro rozvinutí útoku ve vysokém tempu.

Místo a úloha tankové armády v první frontové útočné operaci počátečního období války

Velení NATO předvídá vytvořit v počátečním období války na strategických a důležitých operačních směrech dva operační sledy v sestavě prvního strategického sledu. První operační sled má být v neustálé bojové pohotovosti k útoku po hromadném použití jaderných zbraní strategickými prostředky. Podle druhé varianty má být s to vést bojovou činnost na zdrženou a mobilní obranu v tom případě, jestli si nepřítel zachová své úderné uskupení a přejde do útoku. V posledním případě se plánuje hromadným použitím jaderných zbraní a provedením protiúderů vyčerpat útočníka, zastavit jej na výhodné čáře a způsobit mu porážku. Za 5 až 10 dnů má být v zásadě dokončeno formování druhého operačního sledu, mají být zasazena do boje silná, hlavně tanková uskupení a vzdušná výsadková vojska a proveden přechod do protiútku.

Druhý operační sled se vytváří mobilizováním a rozvinutím nových svazků zemí NATO pod ochranou prvního operačního sledu ve vzdálenosti 300—400 km od státní hranice, zpravidla za silnými přirozenými obrannými čarami. Je určen k rozvíjení úspěchu, dosaženého prvním sledem.

V těchto podmínkách bude front v součinnosti s raketovými vojsky, podřízenými hlavnímu velení, řešit **blíží úkol**: zničit první operační sled nepřitele na daném operačním směru s cílem vytvořit podmínky pro zmaření mobilizace a zničení druhého operačního sledu; **dalším úkolem frontu** je v součinnosti se sousedními fronty a raketovými vojsky hlavního velení: zničit druhý operační sled nepřitele, zmařit mobilizaci, popřípadě i vyřadit jednu ze zemí nepřátelské koalice z války,

a vytvořit podmínky pro rychlé rozvíjení útoku do hloubky.

Zásady použití tankové armády a tankových svazků a charakter jejich bojové činnosti v hlubokém týlu nepřitele jsou dány zámyslem útočné operace frontu nebo armády, rozpracovaného a připravovaného už v míru.

Není vyloučeno, že tanková armáda může dostat za úkol, aby rychlým úderem v součinnosti s vševojskovými armádami, raketovými svazky a letectvem způsobila porážku a zničila hlavní uskupení prvního operačního sledu nepřátelských vojsk, zničila základny jeho jaderných zbraní, ovládla letiště a vyšla na čáru anebo do prostoru, který zabezpečuje další rozvíjení útoku. Dalším úkolem armády bude pronásledovat rozbité nepřátelské jednotky, zničit jeho přicházející hluboké operační a strategické zálohy a vyjít na čáru konečného cíle frontové operace.

Takový úkol však předpokládá úzkou operační a taktickou součinnost tankové armády s ostatními armádami frontu. Zkušenosti posledních let potvrdily, že při stanovení podobných úkolů **se úloha tankové armády skoro neliší od úlohy vševojskových armád**. Tanková armáda je nucena bojovat s nimi bok po boku a ztrácet tím své vlastnosti, rychlost, hloubku úderu a manévry.

V této souvislosti zasluhuje pozornost myšlenka, vyjádřená maršálem tankových vojsk P. Rotmistrovem o tom, že v soudobých podmínkách by bylo pro tankovou armádu účelnější stanovit nikoli blíží a další úkol, nýbrž blíží a další cíl útočné operace, aby tak tato armáda nebyla připoutávána k určitým čarám nebo prostorům a nebyl brzděn její manévr.

V tom případě blížejším cílem útočné

operace tankové armády, působící v prvním sledu frontu v počátečním období války, může být izolace nepřítele od jeho týlových základů a hlubokých operačních a strategických záloh v součinnosti se vzdušnými výsádky, raketovými svazky a letectvem, a to především hlavního operačního uskupení (zabezpečovacího sledu).

Před dosažením bližšího cíle operace musí tanková armáda splnit řadu úkolů, a to: zničit místa velení raketovým jednotkám a jaderným prostředkům, která vydržela jadernou přípravu, a rovněž i ta, která se znovu objevila, dále velitelská stanoviště operačních svazků; zničit základny a velitelská stanoviště vojenských okruhů, která jsou v pásmu útoku; narušit komunikace; ovládnout a je-li to možné i udržet částí sil důležité horské přechody, komunikační uzly a jiné objekty. Podle situace může být bližšího cíle operace tankové armády dosaženo v hloubce 200—250 km od státní hranice. Všechny zmíněné dílčí úkoly plní tanková armáda za postupu bez zdržení na těchto nebo jiných čarách, aniž by se zavazovala do dlouhotrvajících bojů s druhořadými nepřátelskými uskupeními. Usiluje o rychlé dosažení prostoru, kde probíhá mobilizace a formování strategických záloh nepřítele.

Dalším cílem útočné operace tankové armády v součinnosti s operačními vzdušnými výsádky a raketovými svazky frontu může být zmařit mobilizační rozvinutí a formování strategických záloh, ovládnout důležité prostory v hloubce území nepřítele, zničit střediska a místa velení raketám dalekého dosahu, skladů a závodů na vý-

robu jaderných raketových a chemických zbraní, ovládnout letiště a klíčová místa řízení zátopových pásem.

V průběhu dosažení dalšího cíle operace musí tanková armáda splnit řadu dílčích úkolů, jako zničit nepřátelské zálohy, zabránit jejich formování, zničit místa velení raketovým a jaderným prostředkům, státních, vojenských a politických vládních orgánů, ovládnout letecké a na přímořských směrech námořní základny, zásobovací základny, komunikační objekty velkých průmyslových center a rovněž i politických center státu, aby uspěla jeho kapitulaci. Dosažení dalšího cíle útočné operace tankové armády bude totožné s konečným cílem frontové útočné operace a je v hloubce přibližně 400—600 km i více. Tato operace bude nejčastěji prováděna v součinnosti s tankovými armádami sousedních frontů a druhou tankovou armádou frontu (bude-li tato armáda v sestavě frontu).

Úspěch bojové činnosti tankové armády bude záviset na rozhodném pronikání do hlubokého týlu nepřítele. Zkušenosti ukazují, že střední tempo útoku může dosahovat 80—120 km za den a v některých případech při pronásledování nepřítele na území s rozvinutou silniční sítí i více km za den. Tempa postupu jsou přímo závislá na stupni odporu přicházejících záloh nepřítele, na tom, vytvoří-li nepřítel na osách postupu ženijně chemické záтары a pásma s vysokou úrovní radiace. Tam, kde nepřítel neklade odpor a kde jsou cesty v pořádku a volné, dovolují technické možnosti provést přesun armády za den ještě delší.

Održení tankové armády od ostatních sil frontu v útočné operaci

Rozeberme krátce nejtypičtější variantu održení tankové armády od hlavních sil frontu, tj. činnost tankové

armády v prvním sledu operačního učenění vojsk frontu.

Průlom taktické hloubky obrany

tankovou armádou musí být proveden rychle a energicky za hromadného použití jaderných zbraní jak před frontou armády, tak i v hloubce obrany nepřítele. Přitom nutno provést předstihující údery jadernými zbraněmi na přisunované nebo k obraně, popřípadě k protiúderu, se připravující uskupení nepřítele. Průlomem taktické hloubky bude dosaženo maximálního zničení nepřítele v celé taktické hloubce, budou vytvořeny trhliny a odkryty boky v jeho obraně. Úspěšný průlom vytvoří podmínky pro rozsáhlou manévrovou činnost vojsk, rychlé zničení operačních záloh nepřítele po částech, odtržení tankové armády od ostatních sil frontu a podmínky k rozhodnému rozvinutí operace ve vysokém tempu v součinnosti s raketovými útvary, letectvem a vzdušnými výsadbami.

Průlom taktické hloubky obrany může být ukončen nejčastěji v první, méně často v druhé polovině prvního dne útoku tankové armády, tzn., když armáda pronikne do hloubky nepřátelské obrany na 50—60 km. Je třeba počítat s tím, že v okamžiku dokončení průlomu taktické hloubky obrany se tanková armáda nebude moci vždy odtrhnout od vševojskových armád, protože tyto armády po soustředění hlavního úsilí a především tankových divizí na křídlech tankové armády budou usilovat o to, aby využily jejího úspěchu a udržely s ní úzký styk.

Ke konci prvního dne útoku může tanková armáda dosáhnout prvního armádního obranného pásma nepřítele (nebo jej ovládnout) v hloubce 80 až 120 km. V tomto případě mohou tankové divize v čele úderu tankové armády proniknout značně hlouběji než vševojskové armády, avšak odtržení tankové armády v plném slova smyslu je v tomto případě ještě málo pravděpodobným.

Druhého dne útoku ráno, tzn. během boje o první nebo druhé armádní obranné pásmo, se nepřítel pokusí provést protiúder operačními zálohami. Odražení protiúderu může tanková armáda provést jen částí sil a plnění tohoto úkolu se zúčastní hlavně vševojskové armády. Podle konkrétní situace (je-li proveden protiúder přímo na vojska tankové armády hlavními silami nebo částí protiúderného uskupení) a síly odporu nepřítele, může tempo útoku tankové armády dosahovat v průměru 10—15 km za hodinu anebo 80 až 100 km za den. Vševojskové armády budou v této době přinuceny odrážet nepřátelské protiúderu a bojovat o rozšíření průlomu do stran. Při tom tempo jejich útoku dosáhne rychlosti průměrně 4—6 km za hodinu, tzn. 40—60 km za den.

Je tedy nutno předpokládat, že ke konci druhého dne operace pronikne tanková armáda do hloubky 160—220 km. Vševojskové armády proniknou v této době podle konkrétní situace do hloubky 80—120 km a odtržení tankové armády od vševojskových armád bude činit 80—100 km. Toto odtržení může být značně větší, budou-li vševojskové armády ničit nepřátelské uskupení v taktické hloubce obrany a přitom se poněkud zdrží rozvíjení útoku do hloubky. Nebo může být odtržení menší, bude-li v sestavě vševojskových armád dostatečný počet tankových divizí a bude-li narůstání úsilí probíhat na bocích tankových armád.

Jedním z úkolů vševojskových armád při společné činnosti s tankovou armádou je zabezpečení boků a týlu tankové armády před možnými údery nepřítele při průlomu jeho taktické hloubky obrany. To dovolí tankové armádě řešit samostatně úkoly do značné hloubky.

Tento rozbor umožňuje závěr, že

odtržení tankové armády při její činnosti v prvním sledu frontu je možné ke konci druhého dne anebo na třetí den operace. Podle konkrétní situace bude toto odtržení každým dnem větší a může dosahovat hodnoty 150—200 km, někdy i více. K výpočtu každodenního odtržení tankové armády nemůžeme v žádném případě přistupovat čistě aritmeticky, protože v průběhu operace bude tanková armáda v určitých dnech rychle pronásledovat, v jiných dnech povede střetná sražení, bude odrážet nepřátelské protiúder a v důsledku toho bude tempo útoku buď vzrůstat anebo se snižovat.

*

Při zasazení tankové armády do sražení musí k jejímu odtržení od vševojskových armád dojít, ve srovnání s její činností v prvním sledu frontu při průlomu obrany, již dříve, tzn. už v první den po nasazení. Je to možno zdůvodnit takto: Tempo útoku vojsk prvního sledu se v této době snižuje následkem únavy a ztrát, nedostatku dostatečně silných záloh, které budou v této době zřejmě již spotřebovány, a též v důsledku zesílení odporu nepřítele následkem přísunu čerstvých záloh anebo využití výhodných terénních podmínek. Bude tomu napomáhat rovněž i ta okolnost, že neexistuje souvislá fronta obrany a že mezery a odkryté boky v uskupení vojsk nepřítele dovolí tankové armádě vést rozhodnou manévrovou činnost.

Lze předpokládat, že tyto podmínky vytvoří výhodnou situaci pro útok tankové armády ve vysokém tempu (do 100—150 km za den i více) a v první den zasazení tankové armády do sražení zabezpečí její značné a rychlé odtržení od vševojskových armád. Pokud se týká celkové hloubky odtržení tan-

kové armády, může být tato ve srovnání s hloubkou odtržení při činnosti v prvním sledu menší. Je-li hloubka frontové operace 450—500 km a tanková armáda je zasazována přibližně na čáře bližšího úkolu frontu, tj. v hloubce 200—220 km, bude hloubka celého úkolu tankové armády činit 250 až 280 km.

Uvedená tempa útoku, jakož i velikost odtržení tankové armády od vševojskových armád jsou v soudobých podmínkách zaručeny reálným zabezpečením bojové činnosti a především použitím jaderných a raketových zbraní. K nejlepšímu využití výsledků použití zbraní hromadného ničení je nutná rychlá a energická činnost.

Úspěch bojové činnosti tankové armády a tankových svazků v hlubokém týlu nepřítele do značné míry závisí na jejich použití s překvapením a na tom, dokáže-li nadřízený velitel vyvést je do nepřátelského týlu tak, aby zachoval jejich síly a bojeschopnost. Tankovou armádu a tankové svazky vševojskových armád nutno použít na tom směru, na kterém je nepřítel nejméně očekává, tj. v mezerách mezi operačními uskupeními anebo na slabě bráněných směrech tehdy, když na hlavním směru budou hlavní síly nepřítele poutány vševojskovými armádami a motostřeleckými svazky.

Při proniknutí tankové armády a tankových svazků do nepřátelského týlu nutno brát v úvahu i zvláštnosti terénu. Ve střední části západního válečnického pásu jsou směry, které probíhají přes rozsáhlé lesní masivy. Tyto masivy značně ztěžují činnost velkých uskupení a budou-li v nich ženižní a chemické zátaras, stanou se těžko překonatelnými. Kromě toho nedostatečně promyšlené použití jaderných zbraní může způsobit velké lesní závaly a požáry a znemožnit postup vlastních

vojsk. Odminování a vytváření průchodů v zátarasech obvyklými prostředky a metodami není přijatelné z hlediska účinnosti ani doby. Kromě toho tankové útvary budou moci v podmínkách počátečního období války sotva vést s sebou traly.

Podle zkušeností z provádění jaderných výbuchů jsou nejúčinnějším způsobem pro vytváření průchodů v lesních závalech a ženižně chemických zátarasech vzdušné výbuchy. Platí to hlavně v lesnatém terénu, kde tyto průchody slouží k zabezpečení průlomu obranných čar nepřítele z chodu bez sesednutí pěchoty s obrněnými transportéry jak v taktické, tak i v operační hloubce. Např. dva vzdušné výbuchy atomových nábojů o mohutnosti po 2 kt (provedené současně anebo postupně se vzdálenostmi epicenter 700 m ve směru útoku) vytvoří v lesních masivech průchod, přístupný pro všechny druhy dopravních prostředků o šířce 800 m a hloubce do 1500 m; 3 náboje za těchto podmínek vytvoří průchod o hloubce do 2200 m. Pokud jde o potřebu jaderných nábojů, vycházíme z toho, že pro každou divizi prvního sledu bude třeba vytvořit 1—2 průchody, dále že to bude určeno stářím lesa, charakterem lesních masivů a zátarasů. Při vytváření průchodů se budou současně ničit a umlčovat uzly nepřátelské obrany rozmístěné na těchto směrech. Spotřeba jaderných nábojů bude tudíž plně vyvážena urychlením tempa průlomu a zachováním bojeschopnosti tankových svazků.

Někdy se může vytvořit i taková situace, že tankovou armádu nebo tankové divize vševojskových armád bude nutno vyvést do operačního týlu nepřítele na hlavním směru, tj. tam, kde působí jeho hlavní síly v trhlínách vytvořených hromadným použitím jaderných zbraní. Avšak i v tomto případě

je třeba usilovat o to, aby se tankové svazky a tanková armáda nezavazovaly dlouhotrvajícími boji v taktické nebo bližší operační hloubce. Hromadné úder atomových zbraní na celou hloubku operačního učenění hlavního uskupení nepřítele spolu s údery na nejdůležitější objekty musí být vedeny tak, aby zabezpečily rychlé proniknutí tankové armády a tankových svazků vševojskových armád do jeho týlu.

Nabývá-li útočná operace formy střetného sražení, je výhodné mít tankovou armádu nebo tankové svazky vševojskové armády na křídlech hlavního uskupení anebo v druhém sledu. Když hlavní síly nepřítele budou vázány vševojskovými armádami, bude tanková armáda pod ochranou částí sil z boku rozhodně pronikat do operační hloubky, aniž by se zavazovala do sražení. Zavázou-li se při zasazení do sražení některé divize do boje, je účelné vyjmout je z podřízenosti armády a předat jí divize ze zálohy frontu anebo od sousední vševojskové armády.

Při zasazení tankové armády do sražení odrážejí se nepřátelské protíúder a protizteče silami vševojskových armád a prostředky frontu. Od tankové armády se v nutném případě použijí k tomuto účelu pouze minimální síly a prostředky.

Jednou z hlavních podmínek úspěšné činnosti jak tankové armády, tak tankových svazků armád působících odtrženě od ostatních sil, je promyšlená a ještě v míru pečlivě organizovaná součinnost s raketovými útvary a svazky.

Součinnost raketových útvarů a svazků s tankovými divizemi a s tankovou armádou je založena hlavně na palebném doprovodu úderů raket s atomovými i klasickými náložemi na vyžádání, anebo časově podle dříve vy-

pracovaného plánu. Spolehlivá podpora raketovými útvary a letectvem může být prováděna postupnými údery na

předem plánované cíle a objekty, budou-li stanovené údery včas upřesňovány a spojovány s postupem vojsk.

Zvláštnosti operačních úkolů a bojové činnosti tankové armády při odtržení od ostatních sil frontu

Zvláštnosti operačních úkolů a podmínek bojové činnosti tankové armády a tankových divizí vševojskových armád při odtržení od ostatních sil vyžadují organizaci spojení s raketovými vojsky nejen přes nadřízený štáb, ale i přímo mezi sebou. Nesladěné odpálení raket s postupem tankových svazků a časový nesouhlas mají za následek předčasný jaderný úder na nepřítele anebo i úder na vlastní vojska. Pro přímé spojení a udržování součinnosti je nutno, aby u velitele tankové armády byla operační skupina raketových vojsk a velitelů tankových divizí vševojskových armád důstojník ze štábu raketové jednotky.

Zvlášť velký význam má protivzdušná obrana tankové armády i tankových svazků vševojskových armád při jejich činnosti hlavními silami frontu nebo armády. Ze zkušeností Velké vlastenecké války je známo, že nepřítel usměrňoval hlavní úsilí na to, aby způsobil porážku sovětským tankovým a mechanizovaným armádám a sborům. Je nesporné, že v současných operacích na ně rovněž usměrní jak hlavní úsilí raketových vojsk, tak i letectva.

Protivzdušná obrana armády má rovněž celou řadu charakteristických zvláštností. Tyto zvláštnosti jsou podmíněny především tím, že při hlubokém proniknutí do operačního týlu nepřítele se tankové svazky dostávají přímo do prostoru základů hlavních sil jeho taktického letectva a v důsledku toho mohou být na ně prováděny vzdušné údery se stejnou silou nejen zpředu, nýbrž i z boků a z týlu.

Blízkost letištních základů nepřátelského letectva dovoluje zvýšit nepříteli bojové úsilí stíhacího — bombardovacího i stíhacího letectva v průměru dvojnásobně proti obvyklým normám a vystaví útočící vojska silnější letecké činnosti. Protiletadlové dělostřelectvo, v tom počtu i raketové protiletadlové dělostřelectvo, musí být využito k obraně vojsk na hlavním směru při průlomu mezilehlých čar z chodu, při násilném přechodu vodních toků a při ovládnutí předmostí. Spolehlivá ochrana stíhacím letectvem z hlavních prostorů letišť stíhacího letectva bude totiž vyloučena. Tudíž čím dále bude tanková armáda od ostatních sil frontu a tankové svazky od ostatních sil armády, tím složitější bude nad nimi vzdušná situace. Jsou možná i velká vzdušná srazení, kterých se zúčastní hlavní síly stíhacího letectva frontu. Aby se včas letectvo střetlo s nepřátelským letectvem, musí se mu zajistit možnost třeba jen dočasného přistání v prostoru bojové činnosti. Proto musí velitel tankové armády i velitelé tankových svazků včas předvídat ovládnutí a udržení nepoškozených nepřátelských letišť. Velitel letecké armády musí také vyslat příslušné síly a prostředky pro přípravu těchto letišť k přistání a obsluze letounů. Ovládnutá letiště mohou být použita též i pro přistání dopravního letectva s motostřeleckými útvary a svazky, přesunutými vzdušnou cestou do prostoru bojové činnosti k zesílení vojsk anebo k upevnění ovládnutého prostoru.

Činnost tankových svazků a tankové

armády v rozptýlených bojových sestavách, když provádějí rychlá soustředění pro řešení úkolu a potom se opět rozptýlí, aniž by se zdržovaly na delší dobu v určitých prostorech, nesmí tvořit výhodný cíl pro jaderné údery nepřítele. Kromě toho to vyžaduje spolehlivou ochranu před údery ze vzduchu. Proto bude třeba tankovou armádu nebo svazky určené pro činnost daleko před ostatními silami svazu zesilovat ještě protiletadlovými prostředky. Tanková armáda může být zesílena jedním nebo dvěma oddíly středních protiletadlových raket.

V počátečním období války mohou být ihned po prvním odvetném úderu použity operační a někdy i strategické vzdušné výsadky s cílem rychle využít výsledků hromadného použití jaderných zbraní na důležité objekty v hlubokém týlu nepřítele. Úkol tankové armády a tankových svazků, působících ve značné vzdálenosti od ostatních sil svého svazu, bude spočívat v tom, aby se co nejrychleji spojily se vzdušnými výsadky, využily a ještě více rozvinuly jejich úspěch.

Hlavní úkol vzdušných výsadků vysazovaných ve prospěch tankové armády nebo tankových svazků spočívá v zabezpečení co největšího tempa útoku, překonání různého druhu přirozených překážek z chodu, jakož i obranných čar a nepřetržitěho postupu do prostoru cíle operace. Velitel armády a velitelé divízi na směrech činnosti, na kterých jsou vysazeny vzdušné výsadky, jsou povinni provést veškerá opatření k tomu, aby se jejich svazky s nimi co nejrychleji spojily. K udržení součinnosti a spojení je třeba mít u velitele vzdušného výsadku své představitele s pojiťky.

Jak součinnost tankové s vševojskovými armádami, tak součinnost tankové s motostřeleckými divizemi je

organizována s cílem vytvořit pro tankovou armádu a tankové divize vševojskových armád nejvýhodnější podmínky pro proniknutí do nepřátelského týlu, pro maximální využití jejich úspěchu a společné zničení obehitých hlubokých operačních a strategických záloh nepřítele.

Zastavme se krátce u otázky charakteru bojové činnosti. V okamžiku odtržení od ostatních sil frontu musí mít tanková armáda mohutný první sled, silný druhý sled a rovněž i zálohy různého druhu. V širokém pásmu, v němž manévruje, musí rychle provádět údery na jednotlivých směrech, z chodu ničit vojska nepřítele, nezavazovat se s ním do dlouhotrvajících bojů, obejít uzly odporu a snažit se proniknout do operační hloubky a tak řešit hlavní úkoly.

Ničení prisunovaných záloh nepřítele bude řešeno zpravidla střetnými boji a sražením. V řadě případů budou se muset odrazet i protiúder nepřítele. Hlavním způsobem odražení protiúderů velkého uskupení bude jeho zničení ve střetném boji v součinnosti s raketovými zbraněmi, letectvem a výsadky, ještě v období vykládání vojsk na stanicích, v prostorech odpočinku a při vyjití na čáru rozvinutí.

Jedním z druhů bojové činnosti tankové armády a tankových svazků bude průlom spěšně zaujaté obrany a ovládnutí obranných čar nepřítelem. Na pomoc těmto svazkům je nutno vysazovat výsadky s úkolem zdržet příchod záloh nepřítele, předejít je v zaujetí obranných čar, ovládnout přepravu, předmostí, letiště a jiné objekty. Předsunuté tankové části musí usilovat o to, aby co nejrychleji dosáhly prostoru shozu výsadku a pomohly mu při vedení bojové činnosti.

Při proniknutí do operační hloubky nepřítele musí tanková armáda a tan-

kové svazky vševojskových armád pevně udržet iniciativu. Vzdušné výsadky a tanková vojska podporovaná jadernými zbraněmi, jsou s to demoralizovat nepřítele neočekávaným objevením se v jeho týlu, vyvolat silnou psychologickou reakci v nepřátelské armádě i u místního obyvatelstva. Všechny útvary, posádky a rovněž i polovojské a policejní formace v týlu nepřítele tanková armáda a tankové svazky ničí během postupu. Jaderné zbraně mohou být použity jen na důležité opěrné body, velké posádky a pro průlom z chodu nepřítelem zaujatých obranných čar.

Bojová činnost se povede ve dne i v noci a bude charakterizována rychlostí, překvapivostí a rychlým průběhem. Údery na nepřítele budou nejčastěji prováděny z chodu a v rychlém tempu. Tanková armáda, tankové svazky a útvary postupují ve směru ke stanoveným objektům a musí předejít nepřítele v ovládnutí výhodných čar a v případě, že tyto čáry ovládne nepřítel a není-li je možné obejít, musí je prolamovat z chodu. V operační hloubce není těžké provést rychlý manévr v kterémkoli směru, protože silnice, mosty a přepravy budou většinou nepoškozené a uvolněné. Jakákoli ztráta času zhoršuje operační situaci a podmínky pro bojovou činnost vojsk.

Bojová činnost k zničení velkých záloh nepřítele v jeho operačním týlu může mít formu střetného sražení nebo řady postupných střetných sražení podle místa a času vedených ve vysokém tempu. Čím rychlejší bude tempo postupu tankové armády a tankových svazků, tím se naskytá více možností ničit nepřítele po částech a nepřipustit vytvoření velkých úderních uskupení. Jakmile průzkum objeví nepřátelské zálohy a zjistí jejich postup vstříc tankové armádě nebo tankovým

svazkům, je nutno co nejrozhodněji rozdělit jejich úsilí, narušit jejich součinnost, zpomalit jejich postup a vytvořit podmínky pro jejich ničení po částech. Na hlavní uskupení nepřátelských záloh, které představuje v daném okamžiku největší nebezpečí, je výhodné provést hromadné údery jadernými zbraněmi buď prostředky frontu nebo armády, ihned na ně z chodu zaútočit a zničit je.

Ostatní, slabší uskupení postupujících nepřátelských záloh je účelné dočasně (do zničení hlavního uskupení) poutat údery letectva, chemických a klasických zbraní a tankovými útvary a vzdušnými výsadky je předejít v ovládnutí výhodných čar. Za výhodných meteorologických podmínek je možné vytvořit na cestách postupu nepřátelských záloh pásma radioaktivního zamoření pozemními jadernými výbuchy.

Pokusy nepřítele poutat tankovou armádu a tankové divize vševojskových armád a klást jim odpor zasazením neskroubených a dostatečně nezmobilizovaných útvarů a svazků zpravidla nedostatečně vyzbrojených a nedostatečně organizovaných, nebudou znamenat pro ně vážné nebezpečí. Aby nepřítel poutal anebo zastavil útok tankové armády anebo postup tankových svazků, může se někdy pokusit (aniž by počítal s ohromnými ztrátami obyvatelstva) vytvořit pásma s vysokou úrovní radioaktivního zamoření, hlavně na horských hřebetech, výhodných čarách a v řadě případů i na rovinách. Nejúčinnější ochrana před radioaktivními účinky je rychlé překonání radioaktivní bariéry s využitím prostředků individuální ochrany, ochranných vlastností tanků a veliké rychlosti jejich postupu. Při zvlášť vysoké úrovni radiace, nepříznivém směru větru a velké šíři pásma radioaktivního zamoření, je výhod-

nější rychle vyjít ze zamořeného pásma a obejít je.

Šířka pásma účinnosti tankové armády a tankových svazků vševojskových armád bude velmi nestálá. Až do čáry odtržení budou působit ve stanovených pásmech s určenými hranicemi a v dalším na směrech. Šířka tankového pásma činnosti je podmíněna nutností zabezpečit možnost širokého manévru, včetně účinné činnosti tankových divizí na samostatných směrech a možností jejich značného odtržení od hlavních sil armády.

Doba trvání operace závisí na umístění tankové armády v operačním učlenění frontu a na tempu útoku. Bude-li tanková armáda v prvním sledu frontu, bude doba trvání její operace totožná s trváním frontové operace. Podle velikosti odtržení může tanková armáda po několika dnech vést samostatnou bojovou činnost i na čáře konečného cíle frontové operace až do příchodu vševojskových armád.

Tempo útoku tankové armády může kolísat od 80—200 km za den, v průměru bude činit asi 100 km/den.

*

Sestava tankové armády bude po každé určována situací a hlavně nedostatkem jaderných zbraní, dále jejím místem v operačním učlenění vojsk frontu a úkoly, popřípadě hloubkou operace. Při určování její sestavy vznikají dva protikladné požadavky: na jedné straně musí být armáda maximálně zesílena, aby byla způsobilá samostatně plnit úkoly v operační hloubce, a na druhé straně vyžaduje její samostatná činnost odtržení od hlavních sil frontu zvýšenou manévrovost, pohyblivost a menší zranitelnost od možných úderů raketových prostředků nepřítele a jeho letectva. Přílišné zvětšování sestavy armády kromě toho ztě-

žuje nejen materiální a technické zabezpečení, ale i velení vojskům.

Zvláštnosti úkolů, uložených tankové armádě a nutnost vést vysoce manévrovou bojovou činnost odtržené od ostatních sil frontu, si vyžadují zvláštní přístup k operačnímu učlenění a uspořádání bojové sestavy, která musí zabezpečovat vysokou pohyblivost, velkou údernou sílu a neustálou pohotovost k odrazení nepřátelských úderů z kteréhokoli směru.

Jakmile se tanková armáda nebo tankové svazky za těchto podmínek odtrhnou na značnou vzdálenost od ostatních sil svého svazu, dostává jejich bojová sestava a tudíž průběh jejich fronty kruhový tvar. První sled dostane tvar značně roztaženého kruhu anebo elipsy, který tvoří zesílené divize (pluky), které útočí na samostatných směrech se značnými mezerami mezi sebou. Obvyklé formy operačního učlenění tankové armády a bojových sestav divizí přestanou tudíž odpovídat obsahu možných úkolů a situací. V souvislosti s tím bude třeba dalším rozpracováním upřesnit v těchto podmínkách nové vznikající formy operačního učlenění a stanovit pro ně odpovídající názvy.

Pro úspěšné plnění úkolů je za těchto podmínek výhodné mít tankovou armádu nikoli o čtyřech divizích, nýbrž silnější — 5—6 divizí, z nichž jedna by byla motostřelecká. Zkušenosti z použití tankových sborů a armád v operacích minulé války ukazují nutnost jejich zesílení střeleckými svazky. Nedostatek pěchoty u tankové armády může značně ztížit její činnost v osadách a městech, v průmyslových oblastech při ničení a vyřazení podzemních závodů, leteckých základů, skladů a ostatních objektů. Motostřelecké útvary a svazky jsou nutné rovněž i k ochraňování boků, k ovládnutí a dočasnému udr-

žení letišť, soutěsek, mostů; mohou být použity jako výsadky a ke splnění řady jiných úkolů. Při zesílení tankové armády musí být v rozsáhlé míře používány lehké a střední raketové jednotky a útvarů, protože jsou méně závislé na stavu cest, na charakteru terénu a nevyžadují mnoho času na přípravu k zahájení palby z nových postavení. Množství raketových vojsk je v každém případě určováno konkrétní situací. Musí zabezpečovat nejen činnost armády jako celku, nýbrž i samostatnou činnost divizí a pluků. Je proto účelné každou divizi zesílit jednou nebo dvěma raketovými jednotkami.

Stanovit potřebný počet jaderných nábojů závisí na úkolech a charakteru nastávající činnosti. Největší spotřeba bývá při dosažení dalšího cíle operace, to znamená, když armáda dosáhne prostoru, kde se vytváří druhý operační sled nepřítele, kde je pravděpodobné střetnutí s jeho silnými zálohami. V tomto období operace je třeba přísun potřebného počtu jaderných nábojů armádě zabezpečit frontovými prostředky. Je-li předpokládána nevelká spotřeba na první tři dny útoku, může tanková armáda vézt celou zásobu s sebou u raketových útvarů. Pro další dny bude nutné dopravit jaderné náboje vzduchem, neboť je třeba počítat s tím, že pozemní komunikace, vedoucí k armádě může nepřítelem přerušit.

Je možný i takový případ, že nepřítelem se dokáže vzpamatovat z úderu, shromáždit dostatečné síly k tomu, aby buď kladl odpor anebo se pokusil způsobit tankové armádě nebo tankovým svazkům vševojskové armády porážku. V takovém případě bude třeba více jaderných nábojů. Proto musí mít jak tanková, tak vševojsková armáda neustále zásobu jaderných nábojů. Rozsah těchto zásob určuje situace.

Je velmi důležité, aby jak tanková

armáda, tak i tankové divize vševojskových armád měly nad nepřítelem převahu v mobilnosti, mohly soustředit, rozptýlit a přeskupit své síly dříve než nepřítelem zorganizuje jakákoli protiopatření. K zvýšení manévrovosti, k vysazení vzdušných výsadků, přesunu jednotek a útvarů motorizované pěchoty v prostoru bojové činnosti vzduchem, k přesunu průzkumných jednotek a provádění průzkumu, pro dopravu munice a jiných druhů materiálu na bojiště, k zabezpečení velení a spojení, k odsunu raněných a splnění celé řady ostatních úkolů je třeba, aby tanková armáda byla zesílena dvěma-třemi pluky vrtulníků. V některých dnech bude nutné i větší zesílení. Za tím účelem je výhodné přidělovat i velitelům tankových (motostřeleckých) divizí jednu nebo dvě letky vrtulníků. Zkušenosti ze cvičení americké armády potvrdily důležitost a aktuálnost takových opatření.

Složitě podmínky bojové činnosti tankové armády a tankových svazků vševojskových armád v operačním týlu nepřítele předurčují nepřetržitost jejich činnosti ve dne i v noci a vyžadují od všech příslušníků velké morální a fyzické úsilí. Proto je ještě v míru nutno provádět speciální přípravu osob, která by zabezpečovala vzájemnou zaměnitelnost všech členů obsluh, osádek tanků, dělostřeleckých funkcí, operátorů radiotechnických stanic a řidičů. Při zahájení bojové činnosti bude třeba mít u každého automobilu, obrněného transportéru a u každého taháče dva řidiče, aby jim bylo možno zaručit jak krátkodobý oddech, tak i včasnou profylaktiku techniky i za nepřetržitých bojů a za pohybu. Zkušenosti z Velké vlastenecké války i z různých posledních cvičení ukázaly, že po vypětí trvajícím 3–4 noci bez spánku přestane lidský organismus

reagovat na vnější popudy a bojeschopnost útvarů katastrofálně klesá. Nedoceňení tohoto činitele může negativně zapůsobit na úspěch celé útočné operace. Velmi důležité je provádět tuto zvláštní přípravu i ve štábech a tak dosáhnout vzájemné zaměnitelnosti štábních důstojníků a vysokého stupně sladění štábů.

*

Při přípravě operace je třeba počítat s tím, že během vlastního útoku se budou překonávat vodní toky. Pro zachování vysokého tempa útoku je totiž nutné provádět násilný přechod řek výhradně z chodu a z hlediska ochrany před ZHN v celé šíři útočného pásma. Hlavní podmínkou, která zabezpečuje úspěch násilného přechodu vodního toku z chodu, je zničení nepřátelského uskupení a jeho záloh ještě na přístupu k řece anebo provedení manévru k jejich obejití. Potřebné uskupení sil armády se proto vytváří již během přístupu k řece. Nejúčelnější je mít operační učištění armády ve dvou sledech: v prvním sledu 3—4 divize a ve druhém sledu 1—2 divize. Takové učištění dovolí provést násilný přechod řeky na široké frontě a uskutečnit manévr silami a prostředky pro rozvíjení úspěchu jak při přechodu řeky, tak i během boje na protilehlém břehu. Přitom tankové divize budou překonávat řeku nejčastěji bez podstatného měnění sestavy. Bojová činnost raketových útvarů a letectva ve prospěch násilného přechodu řeky z chodu musí být usměrněna na zničení ustupujícího nepřátelského uskupení, na zabránění mu v zaujetí obrany na vodním toku a na zničení přicházejících záloh. K této otázce bude hovořeno ještě později.

Při rozvíjení úspěchu v operační hloubce nepřátelské obrany musí být tanková armáda v neustálé pohotovosti

k okamžitému a rozhodnému přechodu k pronásledování a zničení ustupujícího nepřítele. Nepřítel bude usilovat o narušení pronásledování vytvářením pohyblivých krycích jednotek na osách pohybu pronásledujících vojsk a prováděním jaderných úderů na pronásledující vojska. Proto musí být pronásledování prováděno rychle, energicky a na široké frontě. Hlavní věcí je včas zjistit přípravu nepřítele k ústupu a zahájení ústupu. K úspěšnému pronásledování nepřítele musí velitel armády usměrnit úsilí letectva a raketových jednotek na provedení úderů na jeho ustupující uskupení a na z hloubky přicházející zálohy.

Za boje v operační hloubce je možný i obrat tankové armády nebo některých divizí do nového směru. Může být proveden k zmaření připravovaného protiúderu nepřítele, předejití nepřítele v dosažení výhodné čáry, pomoci tankové armádě sousedního frontu nebo armádě v rozvíjení úspěchu, který se rýsuje na novém směru, či k útoku do jednoho z boků nepřátelského uskupení v součinnosti s vojsky sousedního svazu. Přitom nutno mít v patrnosti, že obrat armády na nový směr je nevyhnutelně spojen s přeskupením sil. Včasné vyjití armády na nový směr musí být zabezpečeno pečlivým průzkumem a přesným a spolehlivým vedením vojskům. Zvláštní pozornost je třeba přitom věnovat zabezpečení boků a styků.

Hlavním úkolem tankové armády nebo tankových svazků vševojskové armády v konečné etapě operace je udržení ovládnutých důležitých prostorů a čar do příchodu ostatních sil svých svazů a vytvoření výhodných podmínek k další útočné operaci frontu. Po splnění uvedeného úkolu bude armáda nejčastěji přecházet do obrany.

Samostatné boje armády na široké

frontě s nezabezpečenými křídly ve značném odtržení od ostatních sil frontu vyžadují spolehlivě upevnit ovládnuté čáry, obranu organizovat k udržení jednotlivých prostorů a čar přehrazujících důležité směry; rychle vybudovat čáry zaujaté vojsky z hlediska protiatomové ochrany; provést potřebné přeskupení vojsk, obnovit druhý sled a zálohy; organizovat doplnění zásob všech druhů.

Jedním z nejdůležitějších činitelů, které zabezpečují úspěch samostatné bojové činnosti tankové armády odtržené od ostatních sil frontu, je průzkum. Vysoký stupeň manévrovosti vojsk nepřítele na bojišti a jeho schopnosti překvapivě provádět jaderné úder y raketovými zbraněmi, klade na síly a prostředky průzkumu zvýšené požadavky, a to především na jejich dosahu a na hodnověrnost získaných zpráv. Nutnost soustavného provádění **kruhového průzkumu a pozorování** způsobuje většinou zvýšenou spotřebu sil a prostředků. Síly a prostředky pouze pozemního průzkumu, které mají v současné době tanková armáda a tankové svazky k dispozici, v žádném případě neuspokojí současné požadavky. Pozemní síly a prostředky vizuálního průzkumu, které mají omezený dosah, nejsou s to provádět taktický průzkum do potřebné hloubky k zjištění objektů potřebných pro jaderné úder y. Aby dosahovaly hodnotnějších výsledků, je třeba nutně je doplnit prostředky vzdušného průzkumu (hlavně vizuální-

mi, radiotechnickými a fotografickými).

Rychlost plnění úkolů a předávání získaných zpráv příslušným velitelům má rozhodující význam. Vzdušný taktický průzkum se vede do hloubky 100 km silami a prostředky divízi a bližší operační průzkum do hloubky 300 km prostředky velitele armády. Průzkumné údaje musí osádky letounů předávat přímo velitelům, kteří jim dají úkol, a nikoli prostřednictvím jiných štábů. Další operační průzkum ve prospěch tankové armády provádějí síly a prostředky frontu do hloubky 800 km i více.

Zvláštnost organizace a vedení průzkumu spočívá v tom, že většinu jeho úkolů musí řešit štáb armády a nikoli štáb frontu, jak to bývá pravidlem při činnosti v sestavě hlavního uskupení vojsk frontu. Kromě toho nabývá průzkum na bocích a v týlu vlastních vojsk zvlášť velkého významu, protože nepřítel bude vždy usilovat o obklíčení a zničení jak tankové armády, tak jednotlivých tankových svazků. Všechny mnohostranné úkoly mohou být splněny pouze úzkou spoluprací sil a prostředků průzkumu armády a součinnosti letectva a to tenkrát, bude-li použito soudobých moderních prostředků. K zabezpečení tankové armády průzkumnými údaji do hloubky 500 až 600 i více kilometrů musí kromě toho front do značné míry pomáhat svými prostředky radiotechnického a agenturního průzkumu.

Velení vojskům tankové armády

Způsoby velení vojskům tankové armády budou určovány zvláštnostmi bojové činnosti této armády v operační hloubce obrany nepřítele. Hlavními zvláštnostmi jsou: velký rozmach bojové činnosti armády do šířky i do

hloubky; vysoké tempo útoku vojsk; těžkosti přísunu materiálně technických prostředků; složitost zabezpečení bojové činnosti, protože armáda bude muset řešit všechny otázky samostatně, včetně nejsložitějších, jako jsou

otázky protivzdušné obrany; odkryté boky a velké mezery v operačním učlenění vojsk armády atd. To vše do značné míry zvyšuje význam požadavků na pružnost a mobilnost velení.

Nejcharakterističtější bude přijetí rozhodnutí velitele na předsunutém velitelském stanovišti a jeho doručení vojskům, které může být z předsunutého velitelského stanoviště buď skutečně rádiem nebo prostřednictvím styčných důstojníků. Nelze vyloučit ani takovou možnost, že náčelník štábu si připraví své zhodnocení situace, připraví návrhy na příslušná nařízení vojskům a přednese je na předsunutém velitelském stanovišti jako přípravu k rozhodnutí veliteli. Pak může být vojskům odesláno současně z předsunutého velitelského stanoviště i z velitelského stanoviště.

Zvláštnosti velení vyplývají z charakteristických podmínek bojové činnosti tankové armády a tankových svazků. Podstatnými rysy jsou vysoká iniciativa a samostatná činnost velitelů všech stupňů. Proto je nutné, aby velitel armády a velitelé divizí včas prostudovali své úkoly v nastávající operaci, objekty a podmínky činnosti, a byli si vědomi, že po signálu k vyrazení nelze najít již čas na prostudování obšírného materiálu. Je žádoucí, aby každý velitel dokonale znal terén ve směru nastávající bojové činnosti, politický a ekonomický stav celého prostoru, konkrétní cíle a objekty. Velitele a jejich štáby je třeba vybavit upřesněnými mapami prostoru nastávající bojové činnosti s krátkým popisem důležitých objektů, které nutno ovládnout anebo zničit, a též popisem nejvýhodnějších míst přeprav přes vodní překážky, horských průchodů a průsmyků. Podle možnosti je třeba tyto popisy doplňovat schémata nebo fotosnímky.

Protože po proniknutí tankové ar-

mády nebo tankových svazků do hlubokého týlu nepřítele bude osobní styk jak velitele tankové armády, tak velitelů tankových divizí a jejich nadřízenými sotva uskutečnitelný, je nutno věnovat značnou pozornost přípravě a zabezpečení odolného spojení s nadřízeným štábem technickými prostředky, krátkými šifrovkami a kódovanými zprávami anebo prostřednictvím styčných důstojníků na bojových letounech anebo vrtulnících. Pro velení vojskům na stupni armáda—divize a divize—pluk bude v největší míře využíváno osobního styku velitelů mezi sebou na tankových a vrtulnících. Není však třeba v tak složité situaci nechat se strhnout k častým a dlouhotrvajícím výjezdům do vojsk, protože v tomto případě nebude velitel armády současně znát situaci na úsecích jiných svazků.

Místa velení, především předsunuté velitelské stanoviště a velitelské stanoviště musí být vysoce pohyblivá, nesmí mít velký počet aut, a musí být s to zabezpečit velení vojskům hlavně v průběhu vedení bojové činnosti. Jednou ze zvláštností při rozmístění velitelských stanovišť a jejich přemísťování bude to, že mezi nimi bude značně větší vzdálenost než obvykle. Přemísťování mohou být: 8—10krát předsunuté velitelské stanoviště a 4—5krát velitelské stanoviště, tzn., že velení musí být během dne prakticky prováděno za nepřetržitého pohybu vojsk i samých velitelských stanovišť. To vyžaduje ještě přesnější organizaci velení a spojení. Nutnost velet za těchto podmínek vyžaduje, aby armáda byla vybavena rádiovými stanicemi R-118 o výkonu 400 až 500 W na terénních vozidlech, aby tak bylo zabezpečeno spojení na vzdálenost 150—200 km.

Velení tankové armády a tankovým divizím v boji se provádí **výhradně** z pohyblivých velitelských stanovišť.

Všechna pojítka a dopravní prostředky velitelských stanovišť (VS a PVS) musí tudíž plně odpovídat požadavkům kladeným na zabezpečení velení a spojení s vojsky za pohybu. Velitelská stanoviště armády a divizí musí být vybavena obrněnými transportéry, vrtulníky i tanky. Potřeba pohyblivého předsunutého VS na vrtulnicích bude u velitele armády, divize a dokonce i u velitele pluku vznikat velmi často, zvláště v období rozbahnění cest, při násilném přechodu vodních překážek, při překonávání horských hřbetů, lesních masivů a bažin. I za výhodnějších komunikačních podmínek nemůže být pohyblivost velitelů divizí a pluků závislá na stavu cest, které je možno

rozrušit, přeplnit vojsky anebo zaměřit radioaktivními látkami.

Z technických prostředků spojení je kromě rádia nejvýhodnější použít pro nepřetržité a pružné velení vojskům směrových stanic. Jejich výhoda spočívá v tom, že mohou zabezpečit současně vícekanálové spojení na místě i za pohybu mezi velitelskými stanovišti armády, divizí a pluků bez mezistanic, protože vzdálenost mezi velitelskými stanovišti nebude převyšovat zpravidla 30—40 km. Pro nepřetržité spojení je třeba předvídat možnost jednoduchého spřažení kanálů směrové stanice s kanály duplexních a simplexních rádiových stanic bez doplňkového přechodového zařízení.

★ ★ ★

Úloha výsadků při plnění úkolů tankovou armádou v první útočné operaci frontu

Manévrovost tankových vojsk ve značné míře zvyšují vzdušné výsadky, které umožňují předejít nepříteli v ovládnutí důležitých objektů na jeho území.

Sestava vzdušných výsadků, používaných ve prospěch tankových vojsk, je v každém případě určována úkoly výsadku, charakterem bojové činnosti nepříteli, terénem v prostorech vysazení a kromě toho dostatkem a možnostmi výsadkových anebo motostřeleckých vojsk a dopravního letectva.

Jako operačních vzdušných výsadků se bude zpravidla používat vzdušné výsadkové divize začleněné do sestavy frontu.

Úlohu taktických vzdušných výsadků mohou s úspěchem plnit motostřelecké jednotky a v některých případech i motostřelecké útvary.

Organizace taktických vzdušných výsadků nemusí být vždy povinností velitele a štábu tankové armády. Nutno

předpokládat, že za soudobých podmínek bude organizace použití vzdušných výsadků často proměnlivá, protože tanková armáda nemusí mít vždy dostatek sil a prostředků k zabezpečení vysazení a boje výsadků. Proto je v řadě případů účelnější organizaci použití taktických a operačních vzdušných výsadků ve prospěch tankové armády provádět frontem s tím, že po vysazení výsadků se ihned podřídí veliteli tankové armády nebo veliteli tankové divize na směru útoku, na kterém je výsadek použit.

V těch případech, když velitel a štáb tankové armády mají dost času na organizaci vysazení a boje vzdušných výsadků a dostatek sil a prostředků k jejich zabezpečení, mohou sami vysazení taktických vzdušných výsadků připravit i provést.

Organizovat vysazení vzdušného výsadku znamená předvídat a provést celý komplex různých opatření, mezi kterými hraje významnou úlohu zabezpečení

průletu výsadku do prostoru vysazení.

Průlet vrtulníků s výsadkem je z hlediska snížení ztrát, způsobených stíhacím letectvem nepřítele, nejlépe provést ve výšce 150—100 metrů nebo i níže. Pozemní nepřítel v pásmu průletu výsadku musí být umlčen dříve, a to během dělostřelecké přípravy. V době průletu vrtulníků je výhodné soustředit palbu dělostřelectva na umlčení palebných prostředků nepřítele umístěných na bocích pásma průletu. Pásmo průletu je účelné volit nad prostory, které jsou málo nasyceny nepřátelskými vojsky, což dovoluje zabezpečit průlet nižším počtem prostředků. Tomu přirozeně napomůže i výzbroj vrtulníků mohutnějšími zbraněmi, včetně reaktivních.

V čele kolon vrtulníků je účelné mít dobře vyzbrojené i vrtulníkové jednotky s dostatečným množstvím munice. Tyto jednotky budou umlčovat objekty, které zůstaly nedotčeny po dělostřelecké přípravě a tím zabezpečí nerušený průlet celé kolony.

Specifičnost úkolů, které plní vzdušné výsadky, používané ve prospěch tankové armády a tankových svazků, sestava výsadků, hloubka jejich vysazení nebo shozu, jakož i charakter činnosti jsou v mnohém určovány úkoly, které plní armáda, situací, která se vytvořila v době použití výsadků a způsoby, pomocí nichž armáda dosahuje plnění stanovených cílů.

Využití úspěchu, dosaženého použitím jaderných zbraní zdůrazňuje nutnost použít vzdušných výsadků nejen v období činnosti tankové armády v hloubce nepřátelské obrany, nýbrž i k zabezpečení jejího úspěšného zasažení do sražení.

Z toho vyplývá, že operační vzdušný výsadek může být použit již jeden až dva dny před zasažením tankové armády do sražení. Tím, že bude zabraňovat

zálohám nepřítele dosáhnout a zaujmout výhodné čáry nebo ovládnout předmostí na velkém vodním toku, zabezpečí výsadek zasažení tankové armády do sražení a vytvoří pro ni podmínky pro další rozhodnou bojovou činnost. Operační vzdušné výsadky mohou současně řešit i takové úkoly, jako ovládnout a zničit jaderné zbraně nepřítele, narušit práci týlu, velení vojskům, ovládnout letiště k zabezpečení přesunu vlastního letectva, které podporuje tankovou armádu, aj.

Za soudobých podmínek je možná častá změna určení vzdušných výsadků, které už působí v nepřátelském týlu k plnění úkolů ve prospěch zasazované tankové armády.

Taktické vzdušné výsadky budou po ovládnutí a udržení prostorů v obraně nepřítele, na které byly provedeny jaderné úder, pomáhat tankovým svazkům při účinném využití výsledků těchto úderů a zabezpečí rychlý a energický postup do hloubky nepřátelské obrany. Výsadky tohoto druhu mohou být použity k ovládnutí a zničení nepřátelského atomového dělostřelectva a jiných prostředků hromadného ničení, jakož i k narušení velení nepřítele a práce jeho týlu ovládnutím a zničením velitelských stanovišť, spojovacích uzlů, radiolokačních stanic, různých skladů atd.

K zabezpečení rychlejšího postupu a nejučinnějšího využití výsledků jaderných úderů ve směru činnosti každé tankové divize prvního sledu armády může být vysazen jeden taktický vzdušný výsadek. Budou-li tedy v prvním sledu tankové armády dvě tankové divize, budou vysazeny též dva taktické vzdušné výsadky. Kromě toho je možné vysadit ještě jeden nebo dva taktické vzdušné výsadky k ovládnutí a zničení jaderného dělostřelectva nepřítele, jeho bezpilotních prostředků

hromadného ničení, k narušení velení a zmaření práce týlu nepřítele (pro vysazení jednoho zesíleného motostřeleckého praporu je třeba jeden pluk vrtulníků).

Taktické vzdušné výsadky je účelné vyčlenovat ze sestavy motostřeleckých divizí, aby nebyla narušena celistvost tankových divizí a sníženy jejich bojové možnosti.

Letecké zabezpečení výsadků musí být provedeno v rámci celého systému leteckého zabezpečení bojové činnosti tankové armády. Pokud se týká dělostřeleckého zabezpečení, vysazení a boje taktických vzdušných výsadků, je to možno plně provést dělostřelectvem, které zabezpečuje zasazení tankové armády do sražení a části dělostřelectva tankové armády.

V průběhu rozhodných a manévrových útočných operací bude velmi často docházet k střetným bojům a střetným sražením. Rozsáhlé použití prostředků hromadného ničení podmiňuje rozhodný a manévrový charakter střetných sražení, časté a rychlé změny situace. Střetná sražení a střetné boje v operační hloubce nepřátelské obrany se vyznačují odkrytými boky a úporným bojem o získání a udržení iniciativy. Proto včasná a smělá činnost vzdušných výsadků ve prospěch tankových svazků, může mít velký vliv na úspěch operace.

Použití operačních vzdušných výsadků v období rozvinutí svazků tankové armády a jejich vstupu do sražení je sotva možné vzhledem k rychlosti a manévrovému charakteru tohoto sražení. Proto budou ve prospěch tankové armády nejčastěji použity operační vzdušné výsadky, které již působí v nepřátelském týlu. Tyto výsadky mohou zastavit a poutat přicházející zálohy nepřítele, že ovládnou a udrží operačně důležité čáry, uzly cest, pře-

pravy a tím pomohou rychlejšímu rozvinutí svazků tankové armády a jejich vstupu do boje.

Při vzniku střetného sražení je třeba ve prospěch tankových svazků používat hlavně taktických vzdušných výsadků. Je to zvlášť složitý úkol, protože příprava a provedení vysazení musí být uskutečněny v krajně omezené době. Předvídá-li se střetné sražení, je tedy nutno předem stanovit možné úkoly taktických vzdušných výsadků, tzn. určit, které důležité taktické čáry dosáhnout, která předměstí a přepravy obsadit, abychom předešli nepřítele a tím si zabezpečili ochranu boků útočících vojsk. Taktické vzdušné výsadky budou často vysazovány ve střetném sražení ihned po provedení jaderných úderů.

Domníváme se, že včasné rozvinutí tankové divize plně zabezpečí výsadek v síle do pluku.

K zvětšení úderné síly vzdušných výsadků mohou být do prostorů jejich vysazení vysílány samostatné tankové jednotky nebo útvary, které se pak spojí se vzdušnými výsadky a mohou vést společnou bojovou činnost, čímž zabezpečují rozvinutí hlavních sil armády a jejich vstup do sražení z chodu.

Je možný i takový způsob vedení střetného sražení, ve kterém se tanková armáda brání částí svých sil před hlavním uskupením nepřítele čelně a hlavními silami provádí mohutný boční úder. V tomto případě umožní vzdušný výsadek, shozený na výhodné čáře nebo ve výhodném prostoru veliteli tankové armády vyčlenit co nejvíce sil a prostředků k provedení bočního úderu.

Neocenitelnou pomoc mohou vzdušné výsadky poskytnout v těch případech, kdy tankové svazky budou přinuceny vést střetné sražení se zálohami nepřítele, které přicházejí současně z různých směrů. Vedením manévrové

bojové činnosti budou tankové svazky usilovat o ničení nepřítele po částech. Proto na základě rozboru situace se určí, proti kterému z nepřátelských uskupení nutno usměrnit hlavní úsilí a současně se bránit proti slabším uskupením pomocí vzdušných výsadků.

*

Jedním ze způsobů útočné činnosti tankové armády a tankových svazků při rozvíjení úspěchu v operační hloubce nepřátelské obrany je ovládnutí jeho mezilehlých obranných čar. Tankové svazky budou zpravidla prolamovat spěšně zaujatou obranu. Jsou to však možné i případy, kdy bude třeba prolamovat i připravenou obranu. Vzdušných výsadků bude v rozsáhlé míře používáno jak v prvním, tak i ve druhém případě.

Při průlomu spěšně zaujaté obrany nepřítele budou taktické vzdušné výsadky zdržovat přísun záloh nepřítele anebo předcházet je při zaujetí důležitých obranných čar, opěrných bodů, uzlů cest a tím zabezpečovat rychlé pronikání tankových útvarů a svazků. Při průlomu spěšně zaujaté obrany nepřítele mohou být vzdušné výsadky vysazeny k zesílení tankových svazků střeleckými jednotkami. Tato varianta využití výsadků bude nejčastěji možná v těch případech, když tankové svazky, které se hluboce vklínily do obrany nepřítele, dosáhly důležité obranné čáry anebo objektu nepřítele, jehož ovládnutí má rozhodující význam pro úspěch operace, a jejich motostřelecké pluky mají velké ztráty. To vyžaduje provést vysazení anebo shoz výsadků v co nejkratší době.

Při průlomu připravené obrany nepřítele mohou být vzdušné výsadky použity také k provedení úderu na nepřátelskou obranu z týlu.

Vzhledem k tomu, že násilný pře-

chod vodních toků bude k zachování vysokého tempa útoku nejčastěji prováděn z chodu, použití operačních a taktických vzdušných výsadků do značné míry ulehčí splnění tohoto složitějšího úkolu.

Včas shozené operační vzdušné výsadky musí ovládnout přepravu a předmostí na vodních tocích a udržet je do příchodu hlavních sil armády, organizovat bojovou činnost proti nepřátelským zálohám, které se snaží dosáhnout předpokládaného úseku násilného přechodu, anebo provést úder z týlu proti nepříteli, který se brání na řece. Ženíjní jednotky vzdušných výsadků musí ihned po shozu přistoupit k vybudování nových anebo k obnově rozrušených přepravišť.

Stejně úkoly, avšak v menším měřítku, mohou plnit i taktické vzdušné výsadky. Ty budou podle našeho názoru zvláště široce používány v těch případech, bude-li nutno opevnit se na ovládnutých předmostích. Po vysazení na protilehlém břehu a zachycení se na předmostí, vytvoří vzdušný výsadek podmínky k tomu, aby tankový útvar nebo svazek mohl rozvíjet útok, rozšířit předmostí a překročit řeku ostatními silami.

V případě, že nepřítel brání vodní tok podle zásad mobilní obrany, bude násilný přechod řeky prováděn na několika směrech. Ovládnutá předmostí se pak spojí v jedno souvislé. Úsilí přepravených jednotek musí být při tom usměrněno na rychlé rozšíření ovládnutých předmostí, pronikání do hloubky nepřátelské obrany a na rozhodné odrazení možných protiztečí. Vzdušné výsadky je v dané situaci účelné použít k udržení jednotlivých předmostí na ohroženém směru, aby přepravě jednotky buď samostatně nebo v součinnosti s přepravenými motostřeleckými jednotkami mohly rozvíjet útok.

Taktické vzdušné výsadky jsou v období násilného přechodu vodního toku rovněž důležitým prostředkem boje s jadernými zbraněmi nepřítele.

Kromě toho, aby byly v hloubce nepřátelské obrany úspěšně odraženy protiúderu a protizteče, bude jedním z úkolů vzdušných výsadků zabezpečit a ovládnout výhodné čáry pro odražení protiúderu a protizteče a umožněno rychlé dosažení této čáry vojsky tankové armády.

Předvídáme-li možnost provedení protiúderu nepřítelem je účelné včas provést shoz anebo včas dát rozkaz k tomuto úkolu operačním vzdušným výsadkům, které už působí v nepřátelském týlu.

Hrozí-li nebezpečí protiúderu ze strany nepřítele, je zvláště důležité společlivě zabezpečit odkryté boky a styky tankových svazků. Vzdušné výsadky mohou zabezpečit jednotlivé směry anebo zhutit bojovou sestavu jednotek bojujících na odkrytých bocích. V posledním případě musí mít vzdušné výsadky ve své sestavě dostatek protitankových prostředků. Kromě toho je spolu s vysazením výsadků výhodné využít vrtulníků k zřizování výbušných zátarasů na ohrožených směrech, jejichž výhody spočívají ve značné úspore sil a času (minové pole o průměrné délce do 600 m zřídí roj vrtulníků Mi-4 s obsluhou 6 mužů za 3—4 minuty). Použití vrtulníků k zřizování minových výbušných zátarasů není vyloučeno i bez použití výsadků.

Jak bylo již řečeno, mohou si v průběhu operace změny operační situace vyžádat obrát části sil armády a především tankových svazků do nového směru. Pro zabezpečení tankového manévru má zajištění odkrytých boků důležitý význam. Tento úkol mohou rovněž s úspěchem plnit vzdušné výsadky.

Přeskupení vojsk tankové armády

na nový směr je účelnější provádět v noci než ve dne. V souhlase s tím je třeba plánovat i vysazení vzdušného výsadku.

Během úspěšného rozvíjení útočné operace tankovou armádou bude často docházet k pronásledování ustupujícího nepřítele. Toto pronásledování musí být vytrvalé, ve dne i v noci, za jakéhokoli počasí, v jakýchkoli terénních podmínkách, ve vysokém tempu a s plným vynaložením všech sil útočících vojsk. Ke zvýšení tempa pronásledování mohou do značné míry napomáhat vzdušné výsadky. Vzdušné výsadky budou ovládnutím a udržením výhodných čar, uzlů cest a různých objektů a soutěsek v nepřátelském týlu poutat jako zálohy, omezovat volnost manévru a zabraňovat jim vyjít na směr činnosti tankových svazků. Dále budou vzdušné výsadky pomáhat tankovým svazkům při ovládnutí různých čar a prostorů na ustupových cestách hlavního uskupení nepřítele a při jeho ničení.

K pronásledování může dojít po zničení hlavních sil nepřítele anebo po jeho nezdařeném střetném boji. Úkolem vzdušných výsadků bude v tomto případě zabránit nepříteli v organizovaném vyvedení svých vojsk na nové obranné čáry.

Pronásledování může vzniknout též při plánovaném odchodu vojsk nepřítele. Přitom se úlohy výsadků ještě zvýší, protože tato činnost nepřítele se vyznačuje organizovanějším odchodem.

Vzhledem k rychlému vývoji událostí během pronásledování je třeba předvídat následující činnost nepřítele a vzdušné výsadky mít v pohotovosti k vysazení.

V konečné etapě útočné operace frontu bude hlavním úkolem tankové armády s největší pravděpodobností udržet ovládnuté důležité prostory a

čáry do příchodu hlavních sil frontu a vytvořit výhodné podmínky pro přípravu další operace. Tanková armáda bude nejčastěji bojovat s nepřítelem na široké frontě, odtržene od hlavních sil frontu a s odkrytými boky. Následkem ztrát bude mít omezené síly a prostředky. Za těchto podmínek bude k zesílení tankových divízi použití taktických vzdušných výsadků zvlášť nutné.

Krátký rozbor podmínek a způsobů vedení útočné činnosti tankovými svazky a armádou ukazuje, že vzdušné výsadky mohou v součinnosti s tankovými vojsky napomáhat úspěšnému dovršení operace.

Použití operačních vzdušných výsadků ve prospěch tankové armády se provádí na základě rozhodnutí velitele frontu. Velitel frontu vychází přitom z rozboru situace a možného vývoje událostí a stanoví cíle použití výsadků, jejich úkoly, sestavu a prostory vysazení.

Jsou-li v sestavě frontu dvě výsadkové divize, může být jedna z nich použita před zahájením zasazení tankové divize do sražení a druhá v průběhu plnění dalšího úkolu vojsky frontu.

V rozhodnutí velitele frontu se určují rovněž úkoly letectva, dělostřelectva a raketových útvarů pro zabezpečení vysazení a bojovou činnost vzdušných výsadků. Přitom velitel frontu stanoví, které objekty budou umlčovány letectvem, dělostřelectvem a údery raketových zbraní s jadernou náloží. Za takové objekty třeba považovat zálohy nepřítele, které mohou narušovat vysazení (shoz) výsadků a jejich další činnost, jakož i různé bojové prostředky, které mohou bránit průletu dopravního letectva s výsadky. Kromě toho stanoví způsob leteckého

a protivzdušného zabezpečení výsadků a dopravního letectva.

V rozhodnutí velitele frontu musí být předvídána organizace součinnosti vzdušného výsadku s tankovou armádou, letectvem a raketovými útvary, tzn. musí být stanovena doba a způsob dosažení prostoru bojové činnosti vzdušných výsadků tankovou armádou, způsob podpory vzdušného výsadku prostředky tankové armády a charakter činnosti výsadku po spojení s tankovou armádou.

V případě, že ve směrnici Hlavního velení není stanoven výchozí prostor pro vysazení, je tento prostor a způsob jeho přípravy rovněž určen podle rozhodnutí velitele frontu.

Je třeba uvážit, že soudobé výsadkové prostředky letectva umožňují provést vysazení ve velké hloubce z letišť, rozmístěných ve velké vzdálenosti od čáry frontu. To dává celou řadu výhod při použití operačních vzdušných výsadků. Za prvé svazky výsadkových vojsk a dopravního letectva rozmístěné na takových letištích jsou v mnohem menší míře vystaveny jaderným úderům nepřítele. Za druhé front nebude muset vyčleňovat letiště pro umístění dopravního letectva v bezprostřední blízkosti linie fronty a v důsledku toho bude mít více možností rozptýlit svazky a útvary letecké armády frontu. Konečně za třetí při umístění výchozího prostoru pro vysazení ve velké vzdálenosti od vojsk je ve větší míře zajištěna možnost skryté přípravy vzdušného výsadku.

Z těchto důvodů bude výchozí prostor pro vysazení často určován Hlavním velením.

Bude-li výchozí prostor umístěn v pásmu frontu, stanoví velitel frontu ve svém rozhodnutí letištní síť výchozího prostoru, objem prací pro jeho přípravu, síly a prostředky pro provedení prací a dobu jejich ukončení.

V rozhodnutí velitele frontu jsou dále uvedena opatření pro politické a operační zabezpečení přípravy, vysazení a bojovou činnost vzdušného výsadku i dopravního letectva, způsob jejich materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení, způsob velení vojskům a doba pohotovosti k vysazení.

Při přijetí rozhodnutí pro použití vzdušného výsadku musí velitel frontu počítat s tím, že situace se v průběhu vysazení může rychle změnit. Proto je účelné někdy předvídat nejen jednu, nýbrž dvě nebo tři varianty použití jednoho a téhož výsadku.

Na základě rozhodnutí velitele frontu provádí štáb frontu spolu s představiteli zúčastněných druhů vojsk a služeb plánování použití vzdušného výsadku.

Způsob práce velitele a štábu frontu při organizaci součinnosti vzdušného výsadku s tankovou armádou a letectvem může být různý. Závisí na čase, který je k dispozici pro přípravu operace, a na konkrétních podmínkách situace.

Provádí-li se plánování použití vzdušných výsadků současně s rozpracováním plánů útočné operace, slaďuje velitel frontu otázky součinnosti vzdušného výsadku s tankovou armádou a letectvem při organizaci součinnosti vojsk frontu v útočné operaci. Všechny otázky součinnosti se samozřejmě konkretizují a upřesňují během přípravy výsadku a především při zahájení útoku frontu.

Není vždy možné provést úplnou organizaci součinnosti do všech podrobností. Při použití vzdušných výsadků ve složité a rychle se měnící situaci, např. ve střetném sražení anebo při pronásledování bude součinnost organizována ve značně omezené době.

Na základě toho v soudobých podmínkách musí být značně zvýšena pohotovost vojsk k vysazení. Je třeba předvídat možnost a snažit se dosáhnout takřka okamžitého vysazení podle potřeby v průběhu útočné operace v dříve vytvořeném bojovém uskupení bez nového rozdělení výsadkových dopravních prostředků a bez zbytečného přeskupování posilových prostředků. Za tím účelem ještě před obdržím konkrétního úkolu. To umožní přijmout rozhodnutí ihned po obdržení úkolu, předat úkoly podřízeným a zahájit vysazování.

Při použití taktických vzdušných výsadků se stanoví jejich úkoly, počet, sestava, doba vysazení a prostory vysazení. V souladu s tím jsou stanoveny i výchozí prostory, způsob jejich přípravy, k tomu vyčleněné síly a prostředky, doba a způsob soustředění vzdušných výsadků a dopravních výsadkových prostředků, síly a prostředky vyčleněné pro obranu výsadků a dopravního letectva ve výchozích prostorech, opatření k zabezpečení letu dopravního letectva s výsadky i při návratu, způsob vysazení výsadků a jejich všestranné zabezpečení. V rozhodnutí o použití taktických vzdušných výsadků se stanoví rovněž způsob organizace součinnosti výsadků s tankovými útvary a svazky, které útočí ve směru prostorů bojové činnosti výsadků, dále pak s dělostřelectvem a letectvem.

Je nesporné, že všechny otázky mohou být co nejpodrobněji řešeny při využití výsadků v průběhu plnění bližšího úkolu armády. Způsob použití taktických vzdušných výsadků během operace je určován zpravidla ve všeobecných rysech na základě předvídání možného vývoje událostí. Upřesnění do podrobností stanoveného způsobu se provádí na základě změn situace.

★ ★ ★

Překonávání vodních překážek tankovou armádou a tankovými svazky v útočné operaci

Vpředu jsme se již zmínili o nutnosti překonávat vodní překážky z chodu, v celých šířkách útočných pásem a celými svazky. Nyní k této otázce trochu blíže.

Je nesporné, že násilný přechod vodních překážek během rozvíjení útoku je nejobtížnějším druhem bojové činnosti. Raketové a jaderné zbraně, které jsou ve výzbroji obou stran, podmiňují totiž nutnost zásadního přehodnocení dosavadních způsobů při násilném překonávání vodních překážek.

Soudobé podmínky vyžadují, aby násilný přechod řeky byl prováděn bez snížení celkového tempa útoku různými způsoby a aby byly neustále nalézány a zdokonalovány nejjednodušší a přitom nejúčinnější způsoby, včetně násilných přechodů tanky po dně řeky. Jak ukazují vojenskogeografické popisy, umožňují dokonce i velké řeky svou přirozenou charakteristikou provést násilný přechod na větší části svého toku tanky po dně. Proto bude třeba daleko rozhodněji zavádět tento pokrokový způsob překonání vodních překážek tanky z chodu pod vodou celými svazky a směleji proto cvičit tankové útvary a svazky v provádění tohoto způsobu.

Násilný přechod řeky z chodu po dně spočívá v rozhodném postupu tankových svazků a armády k řece v celé šíři útočného pásma, v jejím překonání bez jakéhokoli zdržení a předběžného soustředění vojsk před vodním tokem, v překvapivém úderu a v plynulém rozvinutí útoku na protilehlém břehu do hloubky nepřátelské obrany. Zastavení nebo soustředění před řekou může mít nebezpečné následky. Nepřítel může jednak využít moderní ženíjní techniky rychle organizovat obranu na řece, ztížit její překonání a kromě toho ja-

dernými údery způsobit soustředěným vojskům takové ztráty, které mohou vést k zmaření dosažených úspěchů v útoku tankovými svazky. Násilný přechod řeky tanky z chodu pod vodou neznámá však prostý postup tankových proudů k vodní přepážce, nýbrž naopak vyžaduje zvlášť přesné plánování a zabezpečení, jakož i provedení celé řady opatření před vlastním provedením násilného přechodu řeky.

Především je nutno pozastavit se nad zvláštnostmi přípravy tankových vojsk k násilnému přechodu řeky po dně, ještě v době míru. Nejdůležitější a rozhodující je výcvik tankových osádek. Tyto osádky musí být pokud možno úplně a vycvičené ve všech způsobech použití snímatelného zařízení a v utěšňování tanku v nejkratší době, v plnění svých povinností při pohybu tanku pod vodou, v umění rychle zbavit tank přidaného těsnění, uvést jej do bojové pohotovosti a znát hlavní bezpečnostní opatření a způsoby použití ochranné masky IPE-46 v případě, že dojde k zastavení tanku pod vodou.

Jak ukázaly zkušenosti, je účelné zahajovat výcvik studiem soupravy pro řízení tanku pod vodou a rozdělením povinností při nasazování jeho snímatelné části utěsnění. Cvičení osádek v nasazování této soupravy, úplné utěsnění tanku a odstraňování utěsnění se cvičí tak dlouho, pokud nebude dosaženo ve veškeré činnosti členů osádky úplné automatizace. Na praktické řízení tanku na souši se zatemněnými průzory a pod vodou je třeba vyčlenit jednu až jednu a půl motohodiny.

Při zachovávaní bezpečnostních opatření, po náročné přípravě osádek a organizaci odsunové a záchranné

služby, je přechod vodního toku po dně naprosto spolehlivý. Tak např. z celkového počtu přechodů tanků přes Dněpr u jednoho tankového svazku Sovětské armády bylo pouze necelé 1/2 % případů nucených zastávek tanků ve vodě. Z toho většina následkem špatné kvality snímatelné části soupravy (protržení těsnění pohonu věže, masky kanónu a anténního vývodu) a jen 0,18 % všech nucených zastávek na dně řeky bylo vinou osádky.

Příprava tanků k jízdě pod vodou trvala na výchozí čáře v měřítku divize na téměř cvičení průměrně do 1 hodiny. Vezmeme-li v úvahu konstrukční změny soupravy (utěsnění pohonu věže, motorového prostoru a výfuku), instalaci částí nesnímatelných zařízení a různých zdokonalení pro přípravu tanků k jízdě pod vodou, pak není třeba určovat prostor, ve kterém se provádí utěsnění, jak tomu dříve bylo. Provedené zkoušky zdokonalené sovětské soupravy OPVT-54 ukázaly spolehlivou činnost tanku pod vodou, a to v létě i v zimě. Bylo zjištěno, že pro jeho úplnou přípravu k jízdě pod vodou je potřeba všeho všudy 15–20 minut. Při dobré přípravě osádek a dostatku nutných zpráv průzkumu o stavu vodní překážky může být násilný přechod pod vodou proveden i v noci, protože všechny tanky budou postupně vybaveny gyrokompasem. Nočním přechodem je možno dosáhnout značné překvapivosti a v mnoha případech předurčit tudíž úspěch boje a operace.

Ve frontové útočné operaci musí základ zámyslu na násilný přechod řeky tankovou armádou z chodu s přepravou tanků pod vodou obsahovat důsledné zničení nepřítele na vlastním i protilehlém břehu řeky v součinnosti se vzdušnými výsadky vysazenými po jaderných úderech. Hlavní rozhodnutí velitele armády je volba úseku vhod-

ného pro překonání vodní překážky tanky po dně a zabezpečujícího přepravu ostatních sil armády v krátké době.

Nejdůležitější podmínkou rozvíjení útoku ve vysokém tempu, bez ohledu na vodní překážky v pásmu útoku, je předejít nepřítele v dosažení řeky, zmařit jeho činnost při přípravě a zaujetí obrany na této čáře a provádět rozhodné překročení řeky hlavními silami tankové armády bez zřizování přeprav po vodě i pod vodou.

Při předejití nepřítele v zaujetí obrany a zabezpečení úspěchu přepravy tankových divizí pod vodou má velký význam včasné umlčení jeho obrany podél vodní překážky a likvidace prostředků hromadného ničení a záloh přicházejících z hloubky. Obrana nepřítele může být v soudobých podmínkách umlčena raketovými zbraněmi ještě před příchodem prvního sledu tankové armády k vodní překážce. Při tom část prostředků musí být usměrněna na ničení nepřítele ustupujícího k řece a zvláště jeho tankových vojsk.

K dosažení překvapení a rychlého překonání řeky je nutno organizovat přechod řeky tanky z chodu pod vodou na široké frontě. Jen tak nedojde k vytvoření nebezpečného nahromadění vojsk u přeprav a tanky, které překonávají řeku po dně na několika místech, budou méně zranitelné činností dělostřelectva, letectva i prostředky hromadného ničení nepřítele, než by tomu bylo na přívozových a mostových přepravištích. Každému pluku prvního sledu bude účelné určit úsek násilného přechodu široký 8–10 km, v němž je podle koryta řeky a v soulase s požadavky rozptýlení třeba zvolit 4–6 přeprav. Tento závěr vyplývá z přepočtů, že pro prapor, který překračuje řeku v praporním pochodovém proudu anebo v rotních pochodových proudech je třeba mít 1–3 přepraviště. Pro tanko-

vou divizi je na základě těchto požadavků nutno určit úsek o šířce 15 až 20 km a v něm rozvinout 8—12 pracovišť pro přechod pod vodou. Z toho vyplývá, že podle počtu divizí, které jsou v prvním sledu, může úsek násilného přechodu řeky pro tankovou armádu dosahovat maximální šířky 45—60 km, což umožní vybudovat 24—36 podvodních přepravišť a provést ještě manévry v případě, že na jednom z úseků anebo na jednom z přepravišť dojde k zdržení přepravy.

Pokud se týká doby, bylo by třeba na soustředění tanků u normálních přeprav, pro zřízení přívozů a mostů v nejvýhodnějších podmínkách přibližně 2 až 3 hodin, při zasazení nejméně 3 až 4 pontonových pluků, a za tuto dobu je možno přepravit na protilehlý břeh po dně řeky tanky celé divize.

Na cvičení, provedeném v roce 1958 prováděla tanková divize násilný přechod řeky na 11 místech. Přitom bylo na vyznačení přepravišť a osy přesunu tanků po dně řeky, na organizaci odsunové a záchranné služby, na zlepšení přístupu k vodní překážce a výjezdu z ní třeba přibližně 1,5 hodiny, počítáno od okamžiku příchodu průzkumných odřadů k řece. Za 30 minut po zahájení násilného přechodu byly na protilehlý břeh přepraveny 104 tanky, za 40 minut — 153 tanky a za 1 hodinu 30 minut bylo přepraveno 224 tanků. Rychlost pohybu tanků pod vodou dosahovala v průměru 6—8 km za hodinu. Na jiném cvičení, provedeném v roce 1959, provedla tanková divize násilný přechod Dněpru na 18 směrech za 52 minut.

Taková doba trvání přepravy tanků po dně řeky umožňuje útočit tankovým svazkům skoro v obvyklém tempu, bez zdržení při násilném přechodu vodních toků a při zachování v zásadě těchže bojových sestav a objevit se na proti-

lehlém břehu s překvapením. Kladnou stránkou těchto přechodů je i to, že přechod po dně řeky nemá takřka žádné demaskující příznaky a bude pravděpodobně méně zranitelný zbraněmi hromadného ničení. Vcelku má přeprava tanků po dně řeky, nehledě na nutnost doplňujícího výcviku tankových osádek, pečlivější přípravu tankové techniky, celou řadu výhod před ostatními druhy přeprav, dokonce i před novými pontonovými parky.

Hlavní opatření, která zabezpečují úspěch násilného přechodu vodních překážek z chodu s přepravou tanků po dně řeky jsou stanoveny v rozhodnutí velitele armády a provádí se ještě při přípravě útočné operace armády. Patří k nim organizace průzkumu vodního toku pro pohyb tanků pod vodou, rozpočet času na přípravu osob a materiálu k pohybu pod vodou a dále organizace odsunové a záchranné služby. Proto musí štáb armády především znát zvláštnosti řeky a charakter přilehlého terénu, zjistit systém obrany a případné podvodní zátarasy nepřitele. Prvorádu úlohu v získávání dostatečné úplných zpráv hraje vzdušný průzkum, jehož soudobé prostředky umožňují zjistit šířku řeky s přesností do 0,1 m, hloubku do 0,5 m, výšku břehů do 0,5 m a jejich strmost s přesností do 20°. Tyto údaje, doplněné existujícími vojenskogeografickými popisy umožňují veliteli tankové armády určit divizím úseky podle mapy, stanovit úkoly svazkům a v průběhu operace je upřesnit podle zpráv získaných průzkumnými orgány divizí prvního sledu armády.

Při násilném přechodu vodního toku z chodu bude tanková armáda nebo tankové divize vševojskových armád, jak bylo již řečeno, úzce spolupracovat s operačním výsadem anebo s několika taktickými vzdušnými výsady. Štáb

armády kromě upřesnění prostorů jejich vysazení anebo shozu a organizace součinnosti mezi výsadky a předstunutými odřady tankových svazků využije těchto výsadků vysazených nebo shozených do prostoru násilného přechodu řeky, k získání zpráv o výhodných přístupech k vodní překážce, k upřesnění hloubky, šířky a charakteru dna, a to ještě před příchodem pozemních průzkumných orgánů armády k řece.

Na základě rozhodnutí přijatého velitelem armády provádí štáb armády před příchodem k řece plánování násilného přechodu řeky a sestavuje grafikon s uvedením doby a tempa překonání vodní překážky výsadkovými prostředky, plovoucími tanky, tanky pod vodou, zřízení mostních přeprav nebo přívozů. Podrobnější plánování musí být prováděno u divizi. Hlavní úkol štábu armády spočívá ve včasné předání veškerých výsledků průzkumu a úkolů velitelům tankových svazků.

Síla a sestava průzkumných sil, které si vysílají tankové divize, bude závislá na konkrétní situaci. V jejich sestavě bude pěchota na obojživelných obrněných transportérech, plovoucí střední tanky, ženijní průzkumné jednotky.

Průzkum dostává celou řadu nových úkolů, na příklad: pro každý tankový prapor zjistit a označit prostor hermetizace nebo prostor rozptýleného umístění na výchozí čáře, osy přechodu pod vodou, detailní zjištění profilu dna na uvedené ose, charakter dna před zahájením násilného přechodu řeky předstunutými odřady atp.

Ženijní průzkum vodní překážky je jednou z nejdůležitějších otázek ženijního zabezpečení přepravy tanků po dně. Docházíme ale také k nutnosti, rychleji rozpracovat nové prostředky pro průzkum řeky. Přístroje, které dosud vojska mají, neodpovídají již po-

žadavku zabezpečit a provést násilné překročení vodní překážky ve vysokém tempu.

Průzkumné jednotky provedou po dosažení řeky její násilný přechod z chodu v úsecích určených pro divizi. V součinnosti se vzdušnými výsadky (jsou-li vysazený) ovládnou protilehlý břeh a pokračují v provádění průzkumu nepřitele a řeky. Jakmile jsou úseky a jednotlivá přepraviště prozkoumána a vyznačena, postupují předstunuté odřady k řece, překonají ji z chodu pomocí jednak svých výsadkových prostředků a jednak tanky pod vodou. V součinnosti se vzdušnými výsadky pak ničí nepřitele na protilehlém břehu řeky a zabezpečují přepravu dalších tanků pod vodou. V této době již provádějí hlavní síly každé divize prvního sledu armády na výchozí čáře přípravu tanků k přechodu řeky pod vodou.

Po ukončení přípravy tanků k přechodu pod vodou a po jejich úplné hermetizaci postupují hlavní síly divize v pochodových sestavách (prapory v rotních nebo praporečnických prouděch) na určených směrech k řece s rozstupy mezi tanky 50—70 m a přejíždějí řeku po dně na protilehlý břeh. Dojde-li k nucenému zastavení tanku v řece, přeprava se nepřerušuje a následující tanky, řízené rádiem z břehu, obcházejí tank, který se zastavil.

Protože tanky, které přejíždějí řeku po dně, jsou fakticky v předbojových sestavách a není třeba poskytovat jim čas na uvedení do stavu pohotovosti k boji, protože zařízení pro pohyb pod vodou lze odhodit bez toho, že by osádka vyšla z tanku, mohou tankové divize ihned po přepravě a bezprostředně po jaderných úderech anebo pod ochranou dělostřelecké palby a úderů letectva útok do hloubky, aniž by zaujaly předmostí.

Hlavní síly armády s organickými,

výsadečnými a přepravními prostředky, plovoucí technikou (tanky, obrněné transportéry a automobily) mohou tudíž, jestliže mají zařízení pro řízení tanku pod vodou provést v krátké době násilný přechod vodní překážky z chodu po vodě i pod vodou, aniž by vyčkávali příchodu mostních souprav. Pro přepravu ostatních sil a prostředků, zvláště dopravních, mohou být zřízeny mosty, jejichž zřízení by už nebylo na úkor rozvíjení tempa násilného přechodu řeky hlavními silami. Z toho vyplývá, že soudobá tanková armáda má značně velké možnosti pro násilný přechod řek z chodu, než tanková armáda v období Velké vlastenecké války.

Možnost úspěšného překonávání vodních překážek tankovými divizemi z chodu s přepravou hlavních sil tanků po dně řeky potvrdila zkušební cvičení. Nutno předpokládat, že všechny tankové útvary a svazky dostanou v krátké době zařízení pro hluboké brodění. Pak bude otázka násilného přechodu vodních překážek po dně řeky řešena vcelku jednodušeji a v kratší době.

*

Plánování dělostřeleckého zabezpečení bojové činnosti tankových útvarů a svazků při násilném přechodu vodního toku z chodu pod vodou se provádí rovněž již při přípravě útočné operace armády a během přístupu k řece se pouze upřesňují prostory palebných postavení a úkoly dělostřeleckých útvarů. Rozvinutí dělostřeleckého zabezpečení po sledech, tzn. z počátku dělostřeleckého, které podporuje průzkumné a předsunuté odřady, a potom, při příchodu hlavních sil, bude rozvíjeno veškeré posilové a podpůrné dělostřelecké.

Při určování potřeby dělostřeleckého zabezpečení násilného přechodu vodní překážky se vychází hlavně z charak-

teru nepřátelské obrany na vodní přepážce. Tankové divize prvního sledu armády mohou být zesíleny až dělostřeleckou brigádou. V tomto případě mohou být tankové pluky prvního sledu divize zesíleny jedním houfnicovým oddílem a zbytek dělostřeleckého zůstane podřízen veliteli divize.

Tanková divize může vlastními posilovými prostředky vytvořit při násilném přechodu řeky na úseku 15–20 km hustotu asi do 10 děl a minometů na 1 km fronty, což zřejmě nebude postačovat. Tato hustota může být doplněna účastí jednoho tankového pluku tankové divize a hlavně provedením raketových jaderných úderů, jakož i úderů atomovými pumami v pásmu činnosti této divize.

Je-li obrana vodní překážky připravena a zaujata nepřítelem, pak mohou být ještě před příchodem průzkumných odřadů provedeny atomové údery na živou sílu, dělostřelecké a prostředky atomového napadení nepřítele. Tyto údery musí být provedeny tak, aby zabezpečovaly jak činnost a bezpečnost průzkumných a předsunutých odřadů, tak i vysazení taktického vzdušného výsadku. Boj s nepřátelským dělostřelectvem a jeho atomovými prostředky musí být zahájen ještě před příchodem hlavních sil armády na výchozí čáru pro násilný přechod.

Dělostřeleckou přípravu nutno zahájit umlčením dělostřeleckých baterií a raketových prostředků, dále musí tato příprava důsledně zabezpečit činnost průzkumných a předsunutých odřadů a přepravu hlavních sil na protilehlý břeh. V období překonání vodní překážky tanky po dně řeky nabývá velkého významu palba tanků přímou střelbou k ničení palebných prostředků a obranných zařízení nepřítele.

Leteckou přípravu je účelné provádět tak, aby při dosažení řeky prů-

zkumnými a předsunutými odřady byl spolehlivě umlčen nepřítel, který se brání na protilehlém břehu v úseku určeném pro násilný přechod. K dosažení tohoto cíle je účelné použít bombardovacího letectva a raketových jednotek a pro přímou podporu tankových divízi prvního sledu armády stíhacího bombardovacího letectva.

Zvlášť velký význam má protivzdušná obrana hlavních sil při dosažení výchozí čáry, v době přípravy tanků a za postupu tankových proudů k řece, jakož i při přechodu po dně. Zvláštní pozornost vyžaduje obrana úseků přeprav stíhacím letectvem. Předpokládá-li štáb armády provést násilný přechod velkých řek, je účelné, aby měl u štábu představitel stíhacího letectva vybaveného právem výzvy stíhacímu letectvu přímo z letišť k obraně vojsk armády a rovněž i s právem přímého pojednání otázek součinnosti s protiletadlovým dělostřelectvem a útvary raketových protiletadlových prostředků.

Proti provedení násilného přechodu, zejména velké vodní překážky, tankovou armádou, mohou někdy působit říční flotily nepřítel. Při plánování násilného přechodu vodní překážky a přepravy tanků po dně řeky je nutno organizovat též boj s nepřátelskými plavidly s úkolem zabránit jim v přístupu do prostoru přepravy a dále ničit plovoucí miny na přístupech k přepravištím. Toho lze dosáhnout vysláním zabezpečovacích odřadů, vytvořených z jednotek motorizované pěchoty a ženistů, zesílených tanky a protitankovým dělostřelectvem na křídla úseků násilného přechodu, jakož i vytvořením nadvodních i podvodních zátarasů. K utajení skutečných úseků přeprav pod vodou je účelné organizovat klamné přepravy.

Násilný přechod vodní překážky s přepravou velké části tanků po dně

řeky vyžaduje přesnou organizaci velení na všech stupních a spolehlivou pořádkovou službu na přepravištích. Při zahájení násilného přechodu provádějí štáby všech stupňů nepřetržitou kontrolu přepravy a poskytují pomoc velitelům při řízení tanků při jejich přechodu po dně řeky.

Velení tankové armády při násilném přechodu vodní překážky výše uvedeným způsobem se organizuje právě tak, jako v obvyklých podmínkách s tím rozdílem, že předsunuté VS se předsunuje k řece ihned za předsunutým odřadem. PVS velitele tankové armády musí být organizováno na protilehlém břehu řeky ještě před ukončením přepravy prvních sledů divízi, aby velitel armády se skupinou důstojníků štábu a prostředky nutnými pro velení mohl z něho řídit jak boj prvního sledu, tak přepravu druhého sledu.

Velitelé divízi mohou podle šířky úseku přepravy divize kromě velitelsko-pozorovacího stanoviště organizovat pomocné velitelské stanoviště v čele se zástupcem velitele divize. U divízi se určují správci úseků přeprav, kteří odpovídají za přepravu tankových jednotek divize v pořadí, které určil velitel a organizují přípravu, vybudování a udržování cest v prostorech přeprav a regulaci pohybu na nich. Velitel divize se připravuje na protilehlý břeh po ukončení přepravy tanků pluků prvního sledu a jeho zástupce pokračuje v řízení přepravy druhého sledu divize.

Správce plukovního úseku přepravy organizuje a řídí činnost náčelníků všech přepravišť, osobně pozoruje průběh přepravy a v případě nucených zastávek tanků ve vodě provádí opatření k záchraně osádek a odsunu tanků.

Velitel praporu k organizaci velení na každém přepravišti plně využívá důstojníků svého štábu.

Velitelé tankových rot osobně řídí

přepřahu dvou čet pod vodou a pak se sami přepřahují a řídí boj na protilehlém břehu. Třetí četa se připravuje za řízení velitele čety a důstojníka ze štábu praporu. Takový způsob zabezpečuje velení tankům za pohybu po dně řeky a řízení boje na protilehlém břehu.

Velení tankům během jejich pohybu po dně bude ulehčeno tím, že tanky budou vybaveny gyrokompasem. Tím se budou moci pohybovat pod vodou „na slepo“, podle udaného kursu. Pro větší odolnost je účelné zdvojit řízení tanků rádiem z břehu.

Tankové útvary a svazky musí být zesíleny prostředky pro odsun z armádních prostředků. Z těchto prostředků se ještě před příchodem k řece vytvářejí skupiny pro zabezpečení přeprav; u předsunutého odřadu a u hlavních sil divize zpravidla podle počtu pluků, které provádějí násilný přechod řeky v prvním sledu. Skupiny se přesunují nikoli v sestavě technické uzavírací hlídky, jak to zpravidla bývá, nýbrž za předsunutými odřady a za bojovými jednotkami. Protože odsun tanků může vyžadovat potápěčské práce, odminování, jejich odmoření anebo deaktivaci, začleňují se do sestavy každé skupiny kromě opravárenských a odsunových prostředků ještě ženisté-potápěči a chemici-dozimetristé.

Při násilném přechodu řeky tanky po dně je třeba organizovat jednotnou odsunovou záchrannou službu společně s tankotechnickou službou, řízenou orgány technické služby a zesílenou železničními jednotkami s nutnými prostředky.

Hlavní příčinou vynucené zastávky tanku pod vodou bývá proniknutí vody do tanku v takovém množství, že vodní pumpa nemůže zvládnout přítok vody a motor tanku se zastaví, nebo do bojového prostoru tanku pronikají výfukové plyny, čímž se osádka přiotráví a ztrácí schopnost řídit tank anebo tank uvázne na jílovitých úsecích povrchu dna řeky. Dále to mohou být technické závady tanku. V každém případě při zastavení tanku ve vodě musí být okamžitě provedena rozhodná opatření k záchraně osádky.

Na základě různých cvičení je možno dojít k závěru, že přeprava tanků pod vodou, nehledě na celou složitost její organizace, bude jedním z hlavních způsobů překonání vodních překážek tankovými svazky a svazy v průběhu útočných operací. Tento způsob jako jediný umožňuje překonávat vodní překážky na široké frontě z chodu, značně zmenšuje závislost na pontonových prostředcích a zabezpečuje vcelku vysoká tempa operace.

*

Na závěr je nutno znovu zdůraznit, že vývoj soudobých druhů zbraní a techniky, jejich zavedení do výzbroje armády a gigantický růst ekonomické mohutnosti socialistických zemí, zejména Sovětského svazu, přinesly na pořad dne problém hledání nových forem vedení útočných operací. Je třeba vidět, že zde skutečně nejde o přizpůsobení anebo zlepšení starých vyzkoušených forem vzhledem k novým podmínkám, nýbrž o rozpracování a prozkoumání takových forem, v kterých by byly maximálně využity možnosti soudobých zbraní.

V tom smyslu úloha tankové armády a tankových divízi, bojujících v součinnosti se vzdušnými výsadky a raketovými vojsky, silně vzrostla. V počátečním období války jsou tanková armáda a tankové divize hlavní údernou silou pozem-

ních vojsk — předsunutými sledy frontu a vševojskových armád. Hlavní zásadou jejich použití bude činnost ve značné vzdálenosti před ostatními silami svých svazů. Bojovou činnost na frontě v těsné taktické součinnosti s ostatními armádami a svazky nutno považovat za výjimku. Proto je třeba bojovou přípravu tankových svazků a výzbroj připravit už v míru v souhlase s úlohou, kterou budou tyto armády a svazky plnit při zahájení války.

Повышенные требования к оперативной подготовке командного состава вызывают более глубокое изучение вопросов фронтовой наступательной операции. В силу вышесказанного публикуется теоретическая статья рабочего коллектива оперативного управления, направленная по своему содержанию на разъяснение следующих вопросов:

- место, роль и боевые действия танковой армии в первой фронтовой наступательной операции в начальный период войны,
 - особенности оперативных задач и боевых действий танковой армии в случае отрыва от других сил фронта,
 - роль десантов в связи с выполнением задач танковой армией в первой наступательной операции фронта,
 - форсирование водных преград танковой армией и танковыми соединениями в наступательной операции.
-